

СТ А Н О В И Щ Е

ОТ

Доц. д-р ГЕОРГИ ВЕСЕЛИНОВ ГАНЧЕВ EMBL-HSG
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна
степен „**ДОКТОР**“

в област на висше образование - 3. „Социални, стопански и правни науки“
професионално направление - 3.6. „Право“
докторска програма - „Граждански процес“

Автор: ДЕЛЯН РУМЕНОВ ДЖУРОВ

Тема: ПРОИЗВОДСТВО ПО КОЛЕКТИВНИ ИСКОВЕ

Научен ръководител: проф. д-р Валентина ПОПОВА , ЮФ /СУ/

УВАЖАЕМИ ЧЛЕНОВЕ НА НАУЧНОТО ЖУРИ,

I. Общо представяне на процедурата и докторанта

Със Заповед № РД-38-184/28.03.2025г. на Ректора на Софийски университет „Свети Климент Охридски“ (СУ) съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Производство по колективни искиове“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление: 3.6. „Право“, докторска програма: „Граждански процес“. Автор на дисертационния труд е г-н Делян Руменов ДЖУРОВ – редовен докторант към Катедра „Гражданскоправни науки“ при СУ „Св. Климент Охридски“ с научен ръководител проф. д-р Валентина ПОПОВА от Юридическия факултет на СУ.

Докторант Делян Руменов ДЖУРОВ е завършил специалност „Право“ в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ през 2018г. Зачислен е за редовен докторант към Катедра „Гражданскоправни науки“ при ЮФ на СУ на 01.03.2021 г. със Заповед № РД 20-631/25.02.2021 г. и срок за завършване на докторантурата - 01.03.2024 г. с научен ръководител проф. д-р Валентина ПОПОВА от Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, вкл. отчислен с право на защита.

Професионалният живот на докторанта Делян ДЖУРОВ е неразривно свързан с надграждане и трупане на безценен опит в същински юридически професии, включително преподавателска и адвокатска практика, където има възможност да прояви придобитите от него знания, умения и способности. След завършване на висшето си юридическо образование в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, и преминаване на законоустановения стаж със съответния изпит за придобиване на правоспособност, Делян ДЖУРОВ полага успешно изпит към Висшия адвокатски съвет и започва работа като адвокат към Софийска адвокатска колегия. През 2022г. стартира преподавателските си ангажименти като хоноруван преподавател по Граждански процес в ЮФ на СУ „Св. Климент Охридски“, която продължава и понастоящем. Междувременно става член на Комисията по етика и Комисията по възражения и жалби на Националната агенция по оценяване и акредитация. Междувременно, взема участие в множество курсове, обучения и специализации, свързани със затвърждаване на вече придобити и обогатяване с нови знания, умения и способности, във връзка с образованието и избраната професионална реализация. Придобитият опит убедително предполага да е разширил и обогатил чувствително квалификацията и уменията си на юрист, особено в качеството си на преподавател и практикуващ юрист, който ежедневно се запознава, разсъждават над и решава сложни житейски и юридически казуси. Владее на много добро равнище английски и италиански езици, което е безспорна предпоставка, за да има възможност да ползва в оригинал литературни източници, както и за интернационален контакт с колеги, вкл. за да обогатява собствените си професионални познания по интересуващата го материя.

Представеният от Делян Руменов ДЖУРОВ комплект материали на хартиен носител е в съответствие с приложимата нормативна уредба в областта, включително Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, като съдържа необходимите документи. Наред с дисертационния труд и автореферат, докторантът е приложил и 7 (седем) научни публикации по темата.

II. Актуалност на тематиката

Разработения дисертационен труд на тема *„Производство по колективни иски“* е свързан със сравнително нова за нашата действителност и представляваща определен интерес материя в научно-образователен аспект, която е с голямо практическо значение и потенциал за развитие на едноименната категория дела пред съдилищата. Осъществено е пълно и цялостно изследване същността на особените искиви производства по разглеждане и решаване на колективни иски (КИ). Сполучливо е потърсена връзката със съществуващи правни институти в гражданския процес и

потребителското право, с текущите изменения в нормативната уредба, както и с възможностите и тенденциите за развитие, вкл. с разбиранията на националния законодател и в рамките на Европейския съюз относно цялостно подобряване на уредбата и ефективността на гражданското съдопроизводство по и във връзка с разглеждането на КИ. Избраната проблематика е добре съобразена с професионалната кариера на докторантът като преподавател и практикуващ адвокат, както и хармонично се допълва с богатата научно-преподавателска дейност и значителен практически опит на научния ръководител проф. д-р Валентина ПОПОВА.

III. Познаване на проблема

Докторантът демонстрира професионално познаване същността на изследваната проблематика – законодателна уредба и доктрина, съчетани с широко използване и препратка към натрупалата се съдебна практика (понякога и противоречива). Показана е способност за внимателно ползване на литературни източници, юриспруденцията, проявяване на творчески коментар и анализ, съчетани със сполучливи предложения за подобряване на нормативната уредба по повдигнатите въпроси в материята.

IV. Методика на изследването

Избраната методика на изследване, включва нормативният, формалнологическият, правно-догматичният, системният, историческият и сравнителноправният методи, с чиято помощ задълбочено се разглеждат повдигнатите въпроси в материята. В научният труд е подхотено аналитично към съществуващата нормативна уредба. Анализирани са действащата правна уредба и съдебна практика, вкл. тази на Съда на Европейския съюз по проблема, както и практиката на Европейския съд по правата на човека, което позволява постигане на поставената цел и получаване адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд, както и спомага за безспорната му практическа насоченост и интерес за всички практикуващи юристи..

V. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд – с характеристиките на монографично произведение, е в обем от 413 страници, като коректно е посочен обхвата на изследваната проблематика. Съдържанието на научната работа включва увод, съдържание, списък на ползваната литература и заключение. Към дисертацията са направени и 1038 бележки под линия, като списъкът с използваната литература обхваща 178 заглавия, от които 102 на кирилица и 76 на латиница. В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, четири глави, състоящи се от параграфи, подразделени на точки, и заключение. В изложението

има препратка към многобройни решения от съдебната практика, вкл. на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека, както и широко използвани са бележки под линия. Направени са редица предложения *de lege ferenda* на съответните места в научната работа. Езикът и използваните изразни средства прилягат на научна разработка от такъв мащаб.

В увода е изтъкнато желанието на докт. ДЖУРОВ с научното изследване да предложи *„цялостно разбиране за производството по колективни искове в България“*, както и *„да бъде поставено и началото на научната дискусия по много от проблемите, които това производство поставя с оглед съществуващата правна рамка и възможностите за нейното развитие“*. Очертан е предмета на изследването, свързан с основните въпроси, които институтът повдига.

Глава първа на дисертационния труд е посветена на исторически и сравнителноправен анализ на подобни на производството по колективни искове в държавите от англосаксонския правен кръг и континенталната правна система, вкл. кратък анализ на регламентацията на института в правото на ЕС и нейното развитие. Изследвани са познатите на националната уредба след промените от 1991 г. искове за защита на КИ, както и предпоставките, довели до установяването на гл. 33 ГПК от действащата нормативна уредба. За целите на изследването е изведено понятие за КИ, като е обоснована тезата, че *„производството по колективни искове намира приложение във всички случаи, когато се твърди от едно нарушение да са увредени неопределен, но определяем кръг лица, и се търси от съда съответна на това защита, независимо от вида на самото нарушение и правилата, които биват нарушени“*. От правилото на чл. 379 ГПК са изведени критериите за квалифициране на един иск като колективен.

В изложението по глава втора, докторантът навлиза в същностното разглеждане и анализиране на института. Направен е анализ на нарушението, като основание на колективния иск, вкл. отличителните му черти, които го разграничават от другите нарушения, познати на гражданското право. Подчертано е, че основание за предявяването на колективен иск може да е всяко нарушение, засягащо неопределен, но определяем кръг лица. Обърнато е внимание на възможния петитум на КИ чрез анализ на правилото на чл. 379, ал. 2 и 3 ГПК. По-нататък, в рамките на тази глава, е анализирано понятието за колективния интерес като са изведени неговите характеристики от нормативната уредба. Навлизайки в дълбочина докторантът изследва различните категории процесуално легитимирани да предявят колективен иск лица и техните особености – от една страна, да са лично увредени от нарушението, а от друга страна, субект, на който правото на иск е предоставено по други съображения (организациите на гражданите и КЗП). Обърнато е внимание на процесуалните предпоставки за допустимост на КИ, като е обоснована тезата, че наличието на някои предпоставки по чл. 381, ал. 1 ГПК не е необходимо да бъдат установявани

по всяко конкретно производство *„доколкото по отношение на някои легитимирани субекти то е удостоверявано отнапред“*.

В Глава трета са анализирани особеностите в процедурата на производствата по колективни иски. Тук е включено изследване на правилата за провеждане на открито подготвително съдебно заседание с релевантните за произнасяне въпроси от страна на съда. Направен е интересен преглед на съществуващите модели на организация на тези производства, съобразно възможното поведение на легитимираните лица, които не са предявили иска. Анализирани са спецификите при разглеждане на делото, с оглед на неговото развитие, вкл. приключването на процеса. Не на последно място, изследвана е потенциалната възможност за определяне на привременни мерки и техния ефект, свързано със спецификата на това особено исково производство.

Последната Глава 4 е посветена на постановяването на съдебно решение и неговите правни последици в особените иски производства по колективни иски. Разгледани са възможните разновидности актове по същество, с които приключва искивия процес. Повишено внимание е обърнато на последиците на постановеното съдебно решение в това особено исково производство с характерните му специфични проявления по отношение на обективните и субективни предели на СПН. Засегнати са проблемите, свързани със зачитане СПН на решението по колективни иски, както и за изпълнителната сила на акта по същество на постановените мерки, вкл. анализ на интригуващите въпроси около разноските и разпределението им между страните по делото. Тематично място е отделено на особеностите при защитата срещу порочните решения в производството по колективни иски, включително на спецификите в инстанционните способности за контрол – въззивно и касационно обжалване на съдебните решения, както и приложимостта на извънредния способ за отмяна на влязло в сила решение по чл.303 ГПК, всичко заедно, неразривно свързано с особеностите на предмета и страните в тези производства.

VI. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

С разработения дисертационен труд с монографична насоченост, докторантът навлиза в дълбочина и достига до редица същностни изводи във връзка с новата, но актуална за нашата действителност и представляваща подчертан интерес материя на КИ, която е с нарастващо практико-приложно значение в производствата пред съдилищата и потенциал за развитие и сбъждане на положителни очаквания в обществената ни действителност по отношение защитата на увредените лица. Най-общо, изтъкнатите иновативни, научни приноси моменти, могат да бъдат обобщени, както следва:

1. Научният труд представлява първо пълно и цялостно изследване в българската литература, фокусирано върху правната уредба на института на

КИ със задълбочен исторически и сравнителноправен анализ. Проблематиката е разгледана многостранно, вкл. в тясна взаимовръзка с други институти и съобразено с влиянието на правото на ЕС при формиране на националната уредба, както и перспективите за нейното развитие.

2. Анализирани са възможностите да бъдат водени колективни иски, когато - с оглед особеностите на нарушението, исковите следва да се разглеждат по реда на АПК (ЗОДОВ), както и при наличието на договорни правоотношения между ответника и увредените от нарушението лица.
3. Изведени са характеристиките на понятието колективен интерес, както и сполучливо са обосновани тезите за процесуалното положение на лицата, предявили иска, доближаващо се до *„процесуална субституция от вида на суброгацията“*, както и че *„конституираните по реда на чл. 383 ГПК лица имат положението на специфичен вид страна с по-ограничени процесуални права, която обаче е различна от третото лице помагач“*.
4. Анализирана е Директива (ЕС) 2020/1828 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2020 г. относно представителни иски за защита на колективните интереси на потребителите и за отмяна на Директива 2009/22/ЕО като е направен извода, че същите *„представяват специален вид колективни иски, характеризиращи се с най-големи особености в случаите, когато с тях се иска определяне на т.нар. мерки за обезщетение“*.
5. Приносен момент представляват анализите на моделите на организация на тези производства от гл. т. на разгласяване на предявения иск и възможното поведение на увредените от нарушението лица и обусловеността от тяхното поведение на последиците на постановеното по делото съдебно решение, както и за определянето на привременни и окончателни мерки за защита в производството по колективни иски.
6. Новаторски е изложения многостранен анализ на проблематиката, свързана със съдебното решение по колективни иски - за обективните предели на решението по исковите по чл. 379, ал. 3 ГПК и зачитането на СПН на акта по същество, за възможността за допълване на решението, за случаите на недопустимост в постановяването на решение при признание на иска, различни хипотези в рамките на инстанционните способи за контрол, за възможността за отмяна по чл. 303 ГПК.
7. Приносен е анализа в материята за оттегляне и отказ от иск по колективен иск, както и на проблематиката за разносните и отговорността за тях в тези производства.
8. Направен е същностен анализ на релевантна за производството по колективни иски съдебна практика, включително на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека, като са изразени и

аргументирано изложени редица критични и заслужаващи внимание бележки.

9. Доктринално са изтъкнати редица интересни и сполучливи предложения *de lege ferenda* за изменение на законодателно равнище, редица от които заслужават определено внимание и потенциална реализация на практика.

Съобразно достигнатите научни постижения, резултатите от дисертационния труд, посветен на производството по КИ, определено биха могли да бъдат полезни в редица насоки - усъвършенстване на действащата правна уредба, подобряване и уеднаквяване практиката на съдилищата, увеличаване ефективността от дейността на лица, органи и организации, попадащи в обхвата на т.нар. легитимираните лица да предявят КИ, в процеса на обучение на студентите по право и съдебните кандидати, както и в ежедневната работа на всички практикуващи юристи по релевантната материя.

VII. Преценка на публикациите и личния принос на докторанта

Във връзка с разработваната от докторантът тема са представени и 7 (седем) научни публикации, които са плод на плодотворни професионални творчески усилия в юридическата сфера, като отразяват постижения и научни резултати на дисертационния труд, вкл. са допълнително развити в настоящата работа.

VIII. Автореферат

Съдържанието и качеството на изготвения автореферат са в съответствие с изискванията на възприетите правила, като по същество достоверно и точно отразяват основните резултати, постигнати от докторанта в процеса по научно списване на дисертационния труд.

IX. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

По дисертационния труд, разбира се, могат да се направят и някои полезни бележки, които не намаляват цялостното достойнство на научното изследване, като с оглед на възможността за съобразяването им от докторанта в бъдещото си професионално развитие, бих могъл да спомена:

Дисертационният труд има стегнат и издържан вид в структурно отношение, съобразен с най-добрите практики за подобен вид научна работа. Независимо от това, ми се струва, че би могъл да се прецизира още повече като се охарактеризират и подчертаят всеотрасно разликите между защитата на колективния интерес, предмет на настоящия научен труд, в сравнение със защитата на индивидуалния интерес на правните субекти.

Някои от направените от докторантът изводи безспорно могат да бъдат поставени под съмнение, още повече, когато са твърде „смели“ или засягат въпроси, по които има вече изразени становища с известна тежест в доктрината или съдебната практика. Независимо от това, авторите мисли и предложения *de lege ferenda* са добре аргументирани, толерантно изложени от научна и чисто практическа гледни точки, като могат да бъдат окуражени, както и определено споделени в много отношения.

Дисертационният труд в действителност се отличава с всестранно разглеждане на проблематиката на КИ, често с голяма дълбочина в анализите и разсъжденията. Независимо от това, аз лично бих приветствал достигането до край в изразяването на авторите мисли и изводи във връзка с някои съществени разлики в разбиранията, подхода и уредбата на института в континенталното право (разбира се и в частност у нас) в сравнение с англо-саксонската правна система, включително свеждането им в по-достъпен и разбираем език за потенциално по-широката и любознателна читателска аудитория. Доколкото *class action* отвъд океана залага много на самото производство, за да постигне целените резултати и ефект, докато континенталния подход разчита много повече на установяването на силни регулативни органи. Предвид на което, в държавите с добре развита демокрация и стабилни институции, като цяло, изпълняват своята роля, и обратно, където демокрацията е крехка, нестабилна и не добре работеща, то и съответните регулативни органи са далеч от ефективността, която се очаква от тях. Още повече, че потърпевши като ответници по КИ потенциално са големите индустриални компании, а именно държавите в които са установени те преобладаващо имат и най-голяма тежест при определянето на Европейския дневен ред и задаване на законодателните рамки в рамките на съюза. В този смисъл, законодателната уредба на КИ в ГПК е безспорно нещо положително от гледна точка на развитието на гражданското общество, анализирането на института в още по-голяма степен, но същевременно, поради редица причини, предявяването и успеха на КИ в практико-приложен аспект вероятно ще си остане по-скоро като „екзотично“ приключение, с неособено значим и ефективен резултат – дългогодишните дела за чистия въздух на София и Пловдив, както и реалния ефект от изхода по тях са типичен пример в тази насока ...

Похвално е, че за създаването на настоящия научен труд наистина са използвани обширен набор от разнообразни литературни източници, вкл. на чужди езици. Независимо от това, бих могъл да констатирам, че все още е възможно тяхното допълнително разширяване и евентуалното обогатяване на

работата и с някои други, по-раншни разработки в релевантната материя за КИ¹ – вероятно останали в забвение, поради по-трудната им откриваемост.

Струва ми се за уместно да препоръчам на докторант Делян ДЖУРОВ, след успешна защита на докторантската работа и известно допълване и прецизиране, да издаде като отделно монографично изследване научния труд, в който евентуално да бъдат отразени, съгласно авторовите виждания, дадени полезни бележки и препоръки от членовете на научното жури.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторант ДЕЛЯН РУМЕНОВ ДЖУРОВ притежава задълбочена образователна подготовка, теоретични знания и професионални умения по научната специалност Граждански процес, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване и потенциал за значително творческо развитие и професионално самоусъвършенстване.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и **предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'ДОКТОР' на ДЕЛЯН РУМЕНОВ ДЖУРОВ** в област на висше образование: 3. „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление: 3.6. „Право“, докторска програма: „Граждански процес“.

23 Април 2025 г.

Изготвил становището:

Доц. д-р Георги ГАНЧЕВ EMBL-HSG

¹ Виж Ганчев, Г. Колективните искиове. Римско право и Европейско право, Сборник статии, 2008, ЮФ, ПУ „Паисий Хилендарски“, ISBN 978-954-91084-8-4, както и Ганчев, Г. Искова защита на индивидуалния интерес на потребителите, УИ „Паисий Хилендарски“, 2018г., ISBN 978-619-202-350-8 (монографичен труд), с. 82-98.